

2. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. – М.:Просвещение, 1987.
3. Мильто Л.А. Формирование творческой индивидуальности будущего учителя в процессе профессионально-педагогической подготовки: Дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – К., 2001. – 260с.
4. Слостенин В.А. Формирование личности учителя в процессе его профессиональной подготовки. – М., Просвещение, 1976.

Т.С.Троїцька

ФІЛОСОФІЯ У МЕТОДОЛОГІЧНОМУ ЗРОСТАННІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: РОЛЬ ТА СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ

В статье рассматриваются вопрос назначения философии в профессиональной подготовке педагога как методологически мировоззренческого компонента. Это назначение философии может быть усиленно за счет эффективного структурирования сугубо философских дисциплин.

Philosophi in metodological drowning of future teacher: role and structure of contecst. In the state we discribe duestions of philosophi in professional preparing of teacher as a metodological sight of this component. This part of philosophy can be strongering by efectsonal structure of philosophical study.

Який би аспект системи педагогічної теорії і практики не розглядався науковцями, якщо мова йде про філософію як навчальну дисципліну, то акцентування уваги зосереджується на її ролі як додаткового, доповнювального чинника професійного становлення педагога. Дійсно, власне потреба в філософії виникає як компенсація неспроможності людського піднесення в розумінні світу, яке обмежується завжди неповним рівнем наукових відкриттів. Слід погодитися с думкою Х. Ортега-і-Гассета, що “філософія може з’явитися лише, коли відбуваються такі дві події: людина втрачає традиційну віру і знаходить нову віру в нову силу, якою володіє: владу думки, або розуму.

Філософія є сумнів в усьому традиційному, але одночасно – віра в новий шлях, який відкриває для себе людина” [3].

Не слід нагадувати, що формування і розвиток сучасної світоглядно-методологічної культури педагога неможливі без філософського осягнення дійсності, без філософії як теоретичної основи світобачення, без розуміння філософії як життєвого завдання.

До того ж роль філософії особливо для студентів-педагогів важко переоцінити, бо шукати істину у лабіринтах нових освітніх процесів, збагнути зміст свого існування без духовного стержня не можна. І в цьому сенсі не можна не погодитися з думкою Аристотеля, що “філософія є одночасно найбезкориснішою й найпрекраснішою наукою: вона не потрібна в розумінні вузькоутилітарному, прагматичному, вона не може підмінити собою жодної конкретної науки, але вона залучає до духовних цінностей, до розуміння сенсу життя та щастя” [1].

Розглядаючи філософію як духовну квінтесенцію епохи, не можна погодитися з визнанням її “додатковості” саме тому, що у процесі її вивчення студенти з’ясовують місце філософії в самопізнанні людини та в пізнанні світу в цілому, визначають функції світогляду та мислення, навчаються орієнтуватися в світі філософських роздумів: людина та світ, буття та мислення, духовне та тілесне, загальноцивілізаційне та національне в філософії, сучасний гуманізм та його перспективи тощо.

Формуючи методологічну культуру студентів, слід звернути увагу на те, що філософські питання – це питання не про об’єкти (природні чи створені людьми), а про ставлення до них людини, не світ (сам по собі), а світ як обитель людського життя – ось вихідна точка зору філософської свідомості. Доречі, філософи не придумують ці питання, їх “підказує” життя. Філософи в міру своїх сил та здібностей вирішують ці одвічні, смисложиттєві питання. Сам характер філософських проблем такий, що простий, однозначний, кінцевий результат їх вирішення не можливий. Філософські висновки завжди гіпотетичні, але кожен крок людської історії, кожен новий рубіж отриманого соціального досвіду відкривають перед філософським розумом невідомі раніше грані дійсності, дають

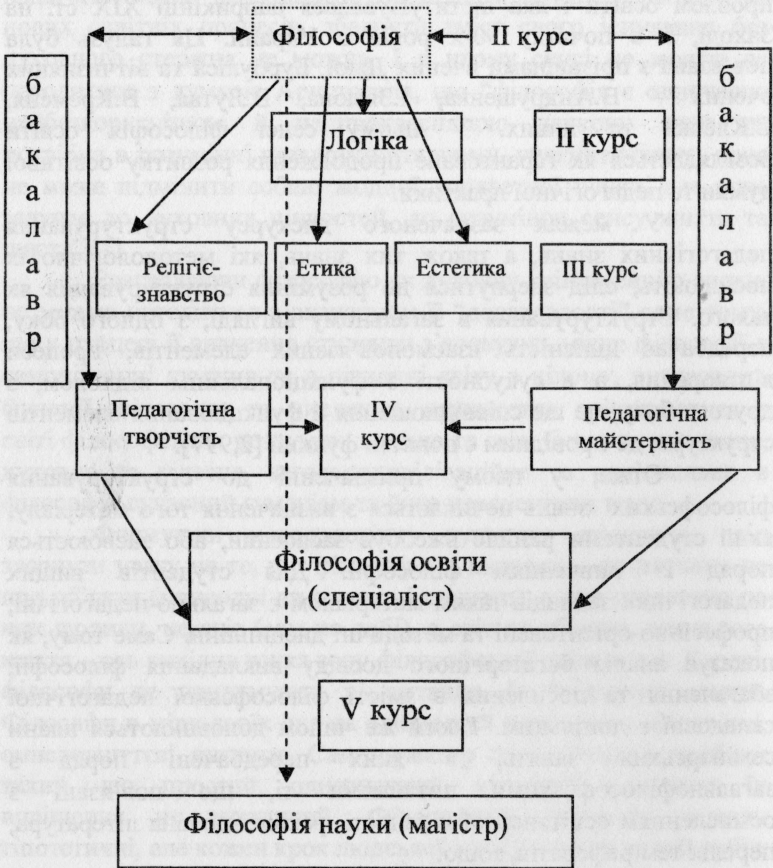
можливість знати все більш і більш вагомі аргументи в філософських сперечаннях.

Визначенню ролі філософії в методологічній культурі педагога, в його готовності до професійного зростання сьогодні присвячено багато праць видатних науковців (В.Загвязинський, Л.Кондрашова, В.Краєвський, Г.Щедровицький та інші). Сьогодні ми вже в змозі вести розмову про філософію освіти як нову галузь знань, яка інтегрує всю філософську думку щодо проблем освіти і яка інституїзувалася наприкінці ХІХ ст. на Заході, а з початку 90-х років в Україні. Ця галузь була пов'язана з прізвищами вчених Дьюї, Бурбуліса та вітчизняних вчених – В.Андрущенко, І.Зязюна, В.Лутая, В.Кременя, С.Клепка та інших. У цьому сенсі філософія освіти розглядається як гарантоване продовження розвитку освітньої думки та педагогічної практики.

У межах зазначеного дискурсу структурування педагогічних знань, а також тих знань, які методологічно їх посилюють, слід звернутися до розуміння структурування як такого. Структурування в загальному вигляді, з одного боку, передбачає цілісність взаємопов'язаних елементів, процеси відтворення, а в сукупності з функціональним підходом, з другого боку, це ще співвідношення й функціонування елементів структури, де провідним є поняття функції [2,997].

Отже, у цьому призначенні до структурування філософських знань починається з визначення того матеріалу, який студентами раніше вже був засвоєний, або засвоюється поряд із вивченням філософії. Для студентів вищих педагогічних закладів таким матеріалом є загально-педагогічні, професійно-орієнтовані та методичні дисципліни. Саме тому, як показує аналіз багаторічного досвіду викладання філософії, збагачення та посилення в змісті філософської педагогічної складової є доцільним. Таким же чином доповнюються плани семінарських занять, в яких передбачені поряд з загальнофілософськими питаннями ті, що пов'язані з осмисленням освітнянської дійсності, рекомендована література, перелік тем рефератів, тощо.

У навчальному плані філософії нами передбачені теми щодо філософії різних галузей наукового знання (філософії, математики, фізики, хімії тощо), що посилює філософсько-методологічну складову предметної підготовки педагога. Саме на таких умовах вивчається і філософія освіти, проблемне питання якої можна сформулювати так: що має зробити філософія для освіти, яка набуває вирішального значення у змаганнях цивілізації з катастрофою.

Більш широкі можливості для посилення освітньої складової у філософії надає вивчення епістемології, гносеології і методології, оскільки осмислюється природа пізнання, закономірності пізнавальної діяльності людини, її пізнавальні можливості та здібності, передумови, засоби та форми пізнання, а також відношення знання до дійсності, закони його функціонування та умови й критерії його істинності й достовірності.

Будь-яка пізнавальна активність в кінцевому плані направлена на задоволення історично формуючих матеріальних та духовних потреб і за своєю сутністю нерозривно пов'язана з цілеспрямованою практичною діяльністю. Остання тому і виступає історичною передумовою, основою і метою пізнання, що детермінує певною мірою сучасні теорії навчання.

Озброєння методологією наукового пізнання дає можливість студентам зрозуміти, що саме на рівні методологічної теорії створюються необхідні умови визначення адекватної аксіології науки – системи критеріїв та оцінок наукової діяльності та її результатів, таких як істинність, об'єктивність, раціональність, ефективність, практичність та ін. Наукова методологія може стати основою для ефективного прогнозування розвитку кожної науки, і педагогічної теорії, зокрема.

Функціонально-структурним призначенням філософії слід вважати її внесок в архітекtonіку пізнання, що є однією з найбільш актуальних проблем сучасного етапу розвитку логіки та методології науки, які потребують виділення поряд з емпіричним та теоретичним рівнем ще одного відносно самостійного рівня – метатеоретичного. Для позначення метатеоретичного рівня наукового пізнання пропонується введення в методологію пізнання поняття – “архетип наукового мислення” (сукупність принципів, які на конкретному історичному етапі розвитку науки задають певний спосіб теоретичної діяльності для пояснення явищ, визначають вибір засобів цієї діяльності, вибір та прийняття її кінцевих результатів, а також задають певне бачення світу, спосіб його відображення в науковому пізнанні, що в єдності визначає і

певний тип теоретичного мислення, і сукупність допустимих заходів теоретичного мислення, і сукупність допустимих заходів теоретичної діяльності).

Таким чином, вивчення курсу філософії з посиленням осмислення освітянської проблематики і окремої теми з філософії освіти надають можливість студенту знати найважливіші освітянські проблеми історії і сучасності; джерела досягнення в діяльності представників головних суперечливих між собою типів освіти як специфічної і унікальної форми прояву філософської рефлексії; пріоритетні напрями та засади реформування освіти та подолання кризи як в системі освіти, так і в розвитку усього людства; основні і неосновні, традиційні і нетрадиційні підходи і парадигми освіти в історії і сучасності; конкретні філософські ідеї щодо вирішення педагогічних проблем сьогодення і майбутнього; оволодіти філософським способом осягнення освітянської діяльності; засвоїти світоглядно-гуманістичний зміст філософії освіти, її людинотворчий потенціал.

Багаторічний досвід викладання філософії дає змогу зробити висновок, що таке вивчення філософії дозволить студентам на основі ґрунтовного фундаментального знання філософії опанувати самостійний стиль мислення; засвоїти специфіку філософського осягнення освітньої діяльності; застосовувати методологічні принципи сучасної філософії діалогу, синергетичного підходу, антропологічного підходу та деякі інші, для розв'язання суперечностей, що виникають між основними суб'єктами педагогічного процесу - педагогом і учнем, представниками різних типів освіти, світогляду, культури тощо; використовувати набуті знання та нові методологічні принципи в процесі вирішення проблеми поєднання громадських та індивідуальних, загальнолюдських та групових інтересів і цінностей у вихованні нового типу світогляду людини сучасної епохи; на основі власної позиції оцінювати реальні педагогічні ситуації та формувати напрямки подальших наукових розробок.

Література

1. Аристотель. Сочинения: В 5 Т. – М.: Мысль, 1978. – 1983. – Т.4. – 830 с.
2. Новейший философский словарь. – Мн.: Интерпрессервис; Книжный Дом, 2001. – 1280с.
3. Х.Ортега-і-Гассет. Вибрані твори. – К.: Основи, 1994. – 315с.

Л.І.Кучина

ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

К профессиональной подготовке будущих педагогов следует прибавить имиджування как составляющую методологической культуры.

It is main to collect the professional preparing of future teachers imidginig as a part of methodological culture.

Актуальність. В сучасних умовах розвитку суспільства і особистості неодноразово постає питання щодо напрямків розвитку освіти. Зміна орієнтації освіти з формування особистості на стратегію її розвитку вимагає від педагогічної теорії і практики уваги до питання готовності педагога виконувати складні завдання.

Педагогічна наука накопичила певний доробок щодо необхідності досягнення певного рівня професійної підготовки майбутнього педагога.

Основною суперечністю, що спонукала нас до спроби усунення її в межах нашого дослідження, є невідповідність між обсягом знань щодо складових майстерності і відсутністю технологій, моделей реалізації, які б стали в пригоді при підготовці фахівців. Так, дослідження методологічної культури, її складових, критеріїв, рівнів, вказівки на вимоги професіограми є певним чином надто теоретичними через їх відірваність від практики, недостатню спрямованість на конкретні педагогічні умови, реальності, ситуації, їх деяку загальність, універсальність, що дає нам підстави стверджувати про їх існування в загальному плані, а не в площині конкретної